

KADIN OLMAK, ANA OLMAK, Gelişimsel Süreçte Kadın Olmak, Ana Olmak

Prof. Dr.Seyfettin Uludağ*

Kadın ve erkek birbirine denk, ancak yapısal, biyolojik, duygusal ve düşünsel anlamda birbirinden farklı, aynı zamanda birbirini tamamlayan, insan toplumunun iki ana ögesidir. İnsan türünün iki cinsi arasında geçmişten günümüze dek, insan toplumlarının bir türlü karar veremediği önemli bir konu olan iki cinsin toplumsal düzen ve yaşamda eşit olması tartışması hep süregelmiştir. Günümüzde bile kadın kimliğinin nereye oturtulması konusunda önemli tartışmalar boyut değiştirerek devam etmektedir.

Kadın ve erkeğin “eşit olması” kavram ve düşüncesi insanlık tarihi boyunca hep değişkenlik göstermiş ve daha da ötesi kadın aleyhine bozularak erkek egemen bir toplum yaratılmaya çalışılmıştır. İlk çağlarda, kendine benzer bir canlıyı doğuran kadının “**Tanrı’sal**” bir yeteneğe sahip olduğu düşüncesi kabul görmüştür (1,2,18). Ancak ilerleyen zamanlarda, farklı toplumlarda kadının insan olup olmadığı bile tartışılmış, kadının cinsel kimliği kapatılmaya çalışılmıştır.

Türk tarihi sürecinde kadın hep ailenin birincil kurucu bireyi, özü ve **anası** olmuştur. Kadın ve erkek için sözel ifade ayırımının olmadığı, diğer dillerin aksine güzel dilimiz “Türkçe” de açıkça görülmektedir. Bir milletin dili kendi öz benliğinin ifadesi olduğuna göre “**Türkçe**”mizde dişi ve erkek kelimelerin olmaması Türklerde kadın erkek eşitliğinin yaratılış’ından bu yana kabul edilmiş doğal olarak bir gerçek olduğunun en iyi göstergesidir. Türk toplumlarında, özellikle İslamiyet öncesi kadının insani özellik ve hususiyetleri öne çıkarılarak kadına cinsiyet kimliği üzerinden bakış genel olarak geri plana itilmiştir (2,3).Tarih sürecinde, yaşama kültürümüze yerleşmiş olan bu toplumsal kadın erken eşitliği, **Önder’imiz Mustafa Kemal Atatürk’ün** Cumhuriyet devrimleri ile somut ifadesini bulmuş ve toplumsal yaşantımızda bu eşitlik, yasalarla güvence altına alınmıştır. Kadın ve erkek eşitliğinde, Türk Milleti olarak, hem tarihsel tutum ve davranışımız ve hem de **Çağdaş Cumhuriyet’imizin** sağlamış olduğu nokta göz önüne alındığında, böyle bir milletin mensubu olarak gurur duymamız gerekmektedir. Duyduğumuz bu gururu geri alırcasına, son yıllarda erkek egemen bir topluma dönüşün başladığı ve kadına yönelik baskıların arttığını da üzülenek ibretle izlemekteyiz!!!!

(*) İ.Ü. Cerrahpaşa Tıp Fakültesi, Doğum ve Kadın Hastalıkları Anabilim Dalı
www.seyfettinuludag.com.tr; seyuludag@gmail.com

Yaratılış

Yaratılış öykülerinde, kadın erkekten sonra yaratılmıştır. Böylesi bir durumda, “kadının yaşam içinde var olması”, erkeğin ihtiyacı doğrultusunda ve erkeği izleyen bir konumda olduğunun işareti olan bir eylem olarak tanımlanmıştır. Bu yaratılış vurgusu farklı toplumsal ve dinsel efsanelerde birbirine benzer bir şekilde söylenegelmiştir. Sanskrit mitolojisinde, Tanrı önce erkeği yaratır, ancak malzemesi biter ve kadını yaratmak için doğadaki farklı ve güzel özellikleri karıştırarak kadını yaratıp erkeğe verir. Erkek kadına dayanamayıp, Tanrı’ya geri götürür. Ancak kadının yokluğuna bir hafta dayanabilir, onu tekrar geri ister ve alır. En yaygın yaratılış öyküsü; Tevrat’da önce Adem yaratılır, sonra Adem’in kaburgasından kadın “Havva “ yaratılır (4,5). Genel olarak doğu ve batı kültüründe önce erkeğin sonra da kadının yaratıldığı benzer bir şekilde yazılmalıdır.

Türklerin Yaratılış destanında, Tanrı’ya yaratma ilhamını veren “**Ak Ana**”, ışıktan bir kadın hayalidir. Oğuz Kağan’ın ilk karısı, ortalığı karanlık bastığı zaman, karanlığı yararak gökten inen mavi bir ışıktır. Uygur Destanında Böğü Han, semavi bir ışıktan doğmuştur. Işık ise kadını betimlemektedir. Destan ve öykülerde kahramanlar, anasının, karısının veya bacısının sadakati sayesinde ölüm ve kötülüklerden kurtulurlardı. Bu vurgu, kadının Türk toplumunda daima hayır ile yad edilecek önemli bir unsur olduğunu işaret etmektedir. Boğaç Han destanında, karısına, “*Beri gel başımın bahtı, evimin tahtı*” hitabıyla, evladı olmadığından dolayı suçun karısında mı, kendisinde mi olduğunda karara varmalarını istemesi, çocuk yapmadığı halde kadının statüsünden bir şey kaybetmediğinin ifadesi olarak karşımıza çıkmaktadır (3,6,7). Halbuki doğum yapamayan yada ana olmayan kadın, çoğu kültürde toplumda hep dışlanmaktadır. Bu kural günümüzde bile devam etmektedir. Hatta çocuğu olmayan nikahlı eşin üstüne yeni bir evlilik olan “kuma” getirmenin yolunu açmıştır.

Tarihi süreçte, Türk kültüründe mevcut olan, kadının toplumda etkin ve saygın bir yeri ,sonradan İslam ve Arap kültürünün etkisiyle giderek azalmış ve kadın toplumdaki konumunu kaybettirmiş ve kaybetmeye de devam etmektedir (8).

Nasıl yaratılırsa yaratılsın, **kadın**, efsaneye göre, erkeğin yokluğuna ancak bir hafta dayanabildiği, duygulara, şiirlere, şarkılara ve yaşamı ilgilendiren her şeye konu olan gelecek nesilleri yetiştiren toplumu kurgulayan bir niteliğe sahip erkek ile birlikte insanlığın “**ANA YARISI**” olmaya devam edecektir. Bu düşünce ve kavram **Can Dünder’in** “**kadın olmak**” şiirinde çok güzel bir şekilde ifadesini bulmuştur; *Bir kadını ağlatırken çok dikkat edin.. Çünkü Allah gözyaşlarını sayar.. Kadın; erkeğin kaburgasından yaratıldı, ayaklarından yaratılmadı..Öyle olsaydı ezilirdi.....!!! üstün olsun diye*

(*) İ.Ü. Cerrahpaşa Tıp Fakültesi, Doğum ve Kadın Hastalıkları Anabilim Dalı

*başından da yaratılmadı...ama göğsünden yaratıldı...Eşit olsun diye..!!!
Kolun biraz altında...Korunsun diye.. kalp hizasında sevilsin diye!!(9).*

Evlilik,

Evlilik her toplumda neslin bekası için kabul gören bir kurum olmuş, toplumsal kurum olarak yaygınlaşmasının 4.000 yıllık bir geçmişe dayandığı belirtilmektedir.Evliliklerde erkekler eşini seçtiğini zannederler ancak zavallı erkekler hep seçtiklerinin farkında bile değildirler. Çünkü neslin devamını sürdürmek ve sağlamak kadına verilmiş bir görevdir. Biyolojik olarak, döllenme anında “ovum” etrafını saran yüzlerce “sperm” hücresinden sağlıklı birini seçip ve alır. Bu seçimin tesadüfi bir seçim olduğunu söylemek, bugünkü bilgilerimizle söylemek zordur. Bu olaya, kadının, neslin devamı için hücresel düzeyde üstlendiği biyolojik görev olarak bakabiliriz (4, 10,11)

Bilimsel kaynaklarda ,Homo Sapiens insan türünün 30.000 yıl önce yaşadığı kabul edildiğine göre,. bunun 20.000 yılı anaerkil, son 10.000 yılı ataerkil düzende olduğu kabul edilmektedir. Evlilik kurumu dikkate alındığında, insanlık tarihi süreci içinde kadın hakları ve eşitliği hep gerileme eğilimi göstermiştir. Dinsel düşünce ve öğelerin eklenmesi ile kadının ikinci plana itilmesi daha da artmıştır. Bu artış eğilimi 21.yy da bile giderek artan bir ölçüde sürmekte olup ilk insanın kadına bakışı, belki bu gün bile özlenen bir bakış olarak karşımıza çıkmaktadır (11).

Kadın ve erkek arasında farklılıklar,

Kadın ve erkek arasında elbette ki çok önemli biyolojik, davranış, psikolojik farklılıklar vardır. Olması da beklenir. Burada detaylı bir anlatıma girmeden sağlık açısından genel farklılıklara kısaca değinilecektir.

Kadınlar daha iyi duyar, koku ve tad alır, karanlıkta daha iyi görür, dokunma duyuları çok gelişmiştir ve duyumladığı şeyler onun için daha büyük anlam ve önem taşır. Sözel yetenekte, bellekte, duygularını gizlemekte, şefkat, sabır ve düzenlilikte erkeklerden daha iyidirler. Dünyanın her yerinde genel olarak kadın ömrü erkek ömründen uzundur. Savaşlarda ve çatışmalarda en çok kadınlar ve çocuklar zarar görmektedirler. Bunlar bir çırpıda söylenebilecek toplumsal yapıyı önemli derecede etkileyen farklılıklar olarak karşımıza çıkmaktadır. Yaşam süresince ortaya çıkan üreme sistemi ile ilgili hastalıklarının kadına olan yükü daima erkeklerden fazladır (10,12,13). Kadın **ana olmak** için yaşamında, yaşamını tehdit eden önemli bedelleri her zaman ödemek zorunda kalırlar.. Üstelik her kadın bu bedelleri ödemeye ruhsal olarak her zaman hazırdır.Doğanın kadına verdiği

(*) İ.Ü. Cerrahpaşa Tıp Fakültesi, Doğum ve Kadın Hastalıkları Anabilim Dalı

içgüdüsel programlama ile doğum sonrası da çocuğu için her zaman ölümü göze alabilir. Bunun örneklerini her zaman görebiliriz. Son olarak, terörist bombasından çocuklarını korumak için hayatını feda eden annelerimizi ibret ve takdirle izliyoruz. İşte analık bu diyerek rahmetle anıyoruz.

Kalp hastalıkları erkeklere göre en az 10 yıl daha ileri yaşta oluşurken, oto-immun hastalıklar ve DM erkeklerden 2.7 kez kadınlarda daha fazla görülür. Kadınlarda intihar girişimi, depressif hastalıklar ve anksiyete erkeklerden daha sık görülür. Kadınlar erkeklerin aksine gebelik dışında daha çok ev ve iş kazalarında yaralanır yada ölürlür. Kısaca sayabildiğimiz bu farklılıklar bile kadın sağlığında alınacak tedbirlerin erkeklerden farklı olması gerektiğini ortaya koymaktadır(12,14). Sağlıklı bir toplumdan söz etmek için kadın sağlığının, daima ön plana çıkarılması ihtiyacını doğurmaktadır. Zira sağlıklı bir toplum oluşturmak için sağlıklı ve eğitimli annelere ihtiyacımızın olduğu hiçbir zaman unutulmamalıdır.!

ANA OLMAK

Dünyamızda, 2 milyar yıl önce suda başlayan tek hücreli yaşamın su yüzüne çıkışı çok daha geç dönmelerde olmuştur. Günümüzden yaklaşık 1 milyar 600 milyon yıl önce, hayvanlar aleminin başlangıcını teşkil eden bakterilerin ortaya çıktığı, Güney Afrika, Groenland ve Avustralya'daki tortullarda bulunan fosillerde çekirdeği bulunan ökaryot hücrelerin varlığı ile jeologlar tarafından ortaya konulmuştur(15). Tek hücrelilerde hücre çekirdeğinin oluşması, çok hücreli organizmaların oluşumuna zemin hazırlayan “**genetik yük ve belleğin**” nesilden geçmesini sağlayan evrim basamağında önemli bir aşamadır. İşte kadın, **ANA** olmak suretiyle, “genetik yük ve belleğin” nesillere aktarımında doğa tarafından görevlendirilmiştir(15,16). Ovumun dölleni esnasında erkek eşey hücresinden gelen çekirdek DNA 'sı ile anne DNA'sı birleşir. Bunun dışında ovumda bulunan mitokondriyel DNA (mtDNA) erkekten bağımsız olarak nesiller boyu döle (çocuğa) geçmektedir. Sadece anneye ait olan “**mitokondriler**” ile döle geçen DNA bir anlamda insan türünün bir işaretlenmesi anlamına gelmektedir. Nitekim bu düşünceden yola çıkılarak “**mt DNA**” yapısı izlenerek insan türünün gelişimi ve çeşitliliğini belirleyen araştırmalar, insanın evrimine ışık tutacak noktalara ulaşmıştır (11). Bu anlamda **Ana** 'lık insan neslinin “patent kod”lanması anlamını da taşır ve bu yüce görev de kadına verilmiştir.

Çok hücreli türlerin çeşitlenmesi ve bu çeşitliliğin günümüze ulaşmasında, ve hatta bundan sonra da sürdürülebilmesinde “cinsellik” önemli bir işlev üstlenmiştir. Ne yazık ki toplumda ve Ülkemiz eğitiminde “cinsellik”, tabu olarak görülmeye devam etmektedir.

(*) İ.Ü. Cerrahpaşa Tıp Fakültesi, Doğum ve Kadın Hastalıkları Anabilim Dalı

Çocuklarımızın cinsellik konusunda bilgilendirilmesi sağlıklı ortamlar yerine kendinden yaşca büyük arkadaşlara ve sokağa bırakılmaktadır. Bu çarpıklığın faturalarını her gün farklı şekillerde toplum olarak ödemeye devam etmekteyiz. Yaşamın değişimci ve devindirici gücü olan “cinsellik” aynı zamanda eşler arasında da toplumsal bağları da kurmaktadır. Toplumun yapı taşı olan “**aile**” bir anlamda cinselliğin ortaya çıkardığı önemli bir sosyal kurumdur (2,15). Aile içinde eşler arasında oluşan bağın ilk ve en güçlü halkası “**gebelik**” ve doğum ile ortaya çıkan bebektir. Gebelik ve doğum sayesinde, “yaşam”, her defasında kendisini yeniden üretmektedir. Üstelik bu kadar mükemmel bir olayın oluşunda tek geçerli kuramın, fizyolojik ve biyolojik bakımdan sağlıklı bir birey olmanın yeterli olduğu görülmektedir(10,17).

İlk çağlarda, kendine benzer bir canlıyı doğuran kadının “**Tanrısal**” bir yeteneğe sahip olduğu düşüncesi kabul görmüştür. Daha sonraki yıllarda, kadınların görmüş olduğu “*aylık döngüsel kanamalar*”, kadının toplum ve dini eylemlerden uzaklaştırılma nedeni sayılmıştır. Bu düşünce Musevilik, Hıristiyanlık ve İslami geleneklerde günümüzde bile varlığını sürdürmektedir (8). Bu düşünceler karşısında, Ünlü düşünür **Hız Mevlana**, 13.yy’da, *Kadınlar için “Hak nurudur. sevgili değil, sanki yaratıcıdır, yaratılmış değil” diyerek gebelik ve doğum ile kadının ana olmasını “sanki yaratıcı”* diyerek Tanrısal bir özellik olarak nitelmiştir (18). Bütün dini ve toplumsal engellemelere rağmen, tarih sürecinde, çeşitli kültür ve medeniyetlerde, kadın açısından tek değişmez yüce konumun “**ana**”lık olduğu görülmektedir. “Ana olmak yada“**Annelik**”, tüm zamanlarda ve kültürlerde kadını yücelten bir durum ve önemli sosyal mertebeye olarak kabul edilmiş, ve kadını toplumda hep saygı duyulan konuma getirmiştir (1,5,2,10). Diğer taraftan gebe kalamamak yada ana olamamak da hep kadının suçu yada eksikliği olarak görülmüştür. Günümüzde bile bu gerçeği kadınlarımız hep yaşamaktadırlar. **Ana olmak**, kadın için önemli bir toplumsal mertebedir. Diğer taraftan **ana** olamamak da önemli dışlanma sebebidir. Çağdaşlığı yakalamış toplumlarda bu böyle olmamalıdır, değildir de...

SONUÇ

Sonuç olarak kadın ve erkek, insan toplumunun, birbirini tamamlayan, eşit hak ve özgürlükler sahip olması gereken iki farklı üyesidir. Sağlıklı toplumlar eğitilmiş ve sağlıklı kadınlardan oluşmalıdır. Bu sayede bir ulus yada toplumun geleceği, bekası sağlıklı ve eğitilmiş kadınlardan doğacak çocuklar ile sağlanacaktır..... Bunun başka bir yolu da yoktur.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

1-Tunç Çağı'nın Gizemli kadınları, Kültür ve Turizm bakanlığı, Yapı Kredi Yayınları – 2254 ISBN 975-08-1009-0 , İstanbul 2005

2-Türkent M: Kadın Ruhü ve kadında cinsi hayat. Nurgök matbaası İstanbul 1955

3- <http://www.turkforum.net/forum.php>, Eski Türklerde Kadın

4-Demirel Yılmaz E: Kadın olmak: Bilim insanı olarak, eş olarak, anne olarak... <http://www.meze.net/kutuphane.php>

5-Estin C, Laporte H: Çev; Eran M: Yunan ve roma mitolojisi, TÜBİTAK popüler Bilim kitapları, 2002

6--Sevinç, N : Eski Türklerde Kadın ve Aile, İstanbul. 1987

7- Ergin, M: Orhun Abideleri, İstanbul. 1988

8-Tanilli S: İslam Çağımıza Yanıt Verebilir mi ?, Say Dağıtım Ltd Şti, 3. Baskı, İstanbul 1991

9- Can Dünder, <http://www.nuveforum.net/416-hikayeler/47482-can-dunder-kadin-olmak/>

10-Uludağ S: Kadın Hastalıkları Ve Doğum Ders Kitabı:
Üniversitesi Yayın No: 4897, Cerrahpaşa Tıp fakültesi yayın No: 274,
ISBN 978-975-404-854-4, İstanbul, 2009

11-Lewin R: (Çev. Nazım Özüaydın)Modern İnsanın Kökeni.TÜBİTAK Popüler Bilim Kitapları, 1997

12-Mıhçıokur S, Bilgili Aykut N: sağlık hizmetlerinde toplumsal cinsiyet temelli yaklaşım. [http:// bukcam.baskent.edu.tr /](http://bukcam.baskent.edu.tr/)

13- Akın A, Demirel S: Toplumsal Cinsiyet kavramı ve sağlığa etkileri. C Ü Tıp fak dergisi 25 (4) 2003

(*) İ.Ü. Cerrahpaşa Tıp Fakültesi, Doğum ve Kadın Hastalıkları Anabilim Dalı
www.seyfettinuludag.com.tr; seyuludag@gmail.com

14-<http://humanitepsikiyatri.com/>Kadın Hastalıkları ve Doğum Psikiyatrisi

15-Picq P, Digard J-P, Cyrulnik B Matignon KL: Hayvanların en güzel tarihi, Cev: Onaran B: Türkiye İş Bankası Kültür yayınları, 2000

16-Simpson J L, Golbus MS: Genetics In Obstetrics & Gynenecology. Second Edition, W.B Saunders Company, London. 1992

17- Cunnigham F G, Mac Donald PC, Gant NF, et al: Williams Obstetrics, 20.Editions, Prentice- Hall International Inc. 1997.

18-<http://mevlanasozleri.com>